

Dr. Metod Vojvoda, *in memoriam*

9. avgusta 2021 nas je v starosti 84 let zapustil dr. Metod Vojvoda, izredni profesor Pedagoške fakultete (PeF) Univerze v Ljubljani. Kot šesti med sedmimi otroki se je rodil 6. marca 1937 v Bohinjski Bistrici v obrtniško-kmečki družini. Osnovno šolo je obiskoval v rojstni vasi, srednjo šolo pa na Jesenicah, kjer je maturiral leta 1956. Na ljubljanski univerzi je vzporedno študiral geografijo na Naravoslovni fakulteti in etnologijo na Filozofski fakulteti. Za diplomsko delo *Regionalna geografija občine Bohinj* je leta 1961 je prejel študentsko Prešernovo nagrado. V strokovnem življenju dr. Metoda Vojvode izrazito izstopata dve obdobji. Prvo je zlasti v znamenju strokovne rasti in uveljavljanja na področju agrarne geografije. V drugem, nekako od leta 1971 dalje, pa je v ospredju razdajanje znanja na nekdanji Pedagoški akademiji (PA). Večkrat je bil tudi predstojnik Oddelka za zgodovino in geografijo na PA. Od leta 1986 dalje, po ukinitvi PA, pa do upokojitve 30. 9. 1997, je predaval geografijo na Oddelku za razredni pouk in geografsko problematiko okolja na Oddelku za biologijo in gospodinjstvo Pedagoške fakultete. Po upokojitvi je še dve leti honorarno poučeval na dislociranem oddelku PeF v Kopru.

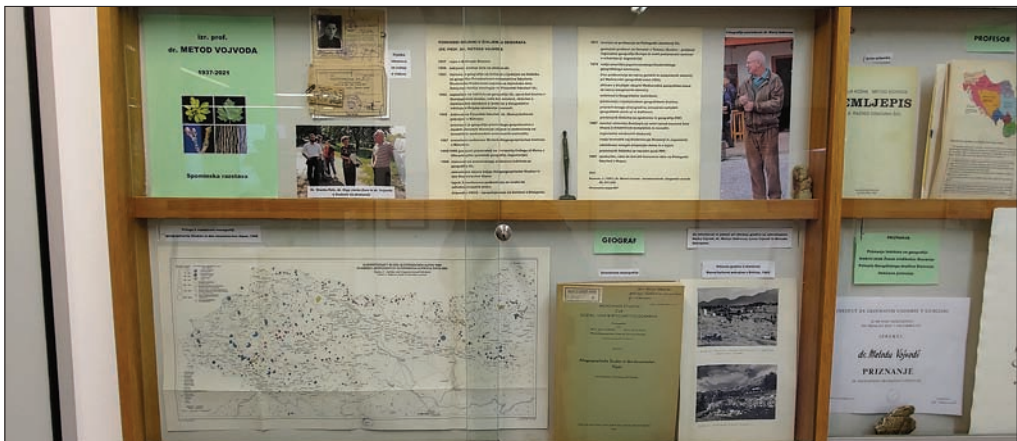
Po diplomi se je najprej zaposlil na Inštitutu za geografijo Univerze v Ljubljani kot kustos v Zemljepisnem muzeju in nato napredoval v asistenta. Tam se je začel intenzivneje ukvarjati s socialno- in agrarno-geografsko tematiko. V tem okviru se je izpopolnjeval na večkratnih obiskih na *Wirtschaftsgeographisches Institut* v Münchnu, dalje na večtedenskem študijskem obisku na Poljskem, na ustanovah torej, s katerimi je tesno sodeloval Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani. Sodeloval je tudi na medinstitutskih terenskih raziskavah na ozemlju nekdanje skupne države. S soavtorji je v tej zvezi objavil nekaj razprav o kmetijski proizvodnji in izrabi zemljišč v Trebjevem v Hercegovini ter v Sebeborcih v Prekmurju. Na Inštitutu za geografijo je izdelal svojo doktorsko disertacijo z naslovom *Razvoj kulturne pokrajine v Bohinju*, s katero je bil promoviran za doktorja geografskih znanosti leta 1965. To je bilo njegovo osrednje znanstveno delo, ki pa žal ni doživelo objave. S sredstvi *Deutsche Fohrschungsgemeinschaft* je vodil projekt raziskave slovenskega planinskega gospodarstva in objavil obširno razpravo. Proučevanje geografije planinskega gospodarstva v alpskih območjih Slovenije je bilo tudi pozneje osrednje Vojvodovo

PRIMOZ PIPAN

Slika 1: Metod Vojvoda se je redno udeleževal ekskurzij Ljubljanskega geografskega društva – z ekskurzije na Kraški rob novembra 2010.

znanstveno zanimanje. O tej tematiki ima največ objav in je o njej večkrat poročal na domačih in mednarodnih znanstvenih srečanjih. Leta 1967 je nekaj mesecev deloval kot znanstveni sodelavec na *Wirtschaftsgeographisches Institut* v Münchnu. Leta 1968 je bil imenovan za znanstvenega sodelavca Inštituta za geografijo Univerze v Ljubljani. V študijskem letu 1968/69 je bil gostujoči predavatelj za geografijo Jugoslavije na Oddelku za geografijo na *University College of Wales* v Aberystwythu. Oktobra leta 1969 je bil tajnik 3. konference podkomiteja za izrabo tal v vzhodnoevropskih deželah. Leta 1971 se je kot štipendist OECD-ja tri mesece izpopolnjeval na geografskem oddelku Univerze v Glasgou. V letnem semestru 1972 je kot gost na geografskem oddelku Univerze v Teksasu v Austinu predaval regionalno geografijo Evrope in vodil podiplomski seminar o urbanizaciji Jugoslavije. Delo na Pedagoški akademiji ga ni oviralo, da ne bi bil še naprej aktiven član mednarodnih geografskih teles na področju agrarne geografije. Z referati je sodeloval na znanstvenih zasedanjih kot član Podkomisije za razvoj gorskih in subpolarnih območij pri Mednarodni geografski zvezi (IGU) in se od leta 1983 dejavno udeleževal vseh njenih sestankov in ekskurzij. Referiral je na mednarodnih znanstvenih sestankih v Barceloni (1984), Innsbrucku (1985), Bohinju, Granadi (1986), v Hetti na Finskem (1987), v Fribourgu (1989) in v Ljubljani (1990). Slednjega je pomagal tudi organizirati. Leta 1992 se je udeležil simpozija

JERNEJ TIRAN

Slika 2: Jeseni 2021 je bila v predverju knjižnice Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani na ogled manjša razstava v počastitev spomina na Metoda Vojvodo.

te skupine v Bödöju, po njeni ukinitvi pa je dejavno deloval v študijski skupini IGU za razvoj marginalnih regij in to na srečanjih na Tajvanu (1993), v New Delhiju (1994) in v Mendozii (1995). Tematika, ki jo je najpogosteje obravnaval, je bila povezana s slovenskim alpskim svetom, kot na primer o gospodarski problematiki planinskega gospodarstva v Sloveniji, o socialni in družbeni preobrazbi bližnjih dolinskih predelov, o opuščanju sezonsko poseljenih območij našega gorskega sveta in potrebi po ohranjanju teh območij, o strateškem varovanju nacionalnega ozemlja in njegovih kulturnih vrednotah v kontekstu razvoja rekreacijskega turizma, o prometni dostopnosti do njih, o gospodarskem utrjevanju gorskih kmetij, o ohranjanju kulturne pokrajine v Bohinju. Opozarjal je na razvojna neskladja med dolinskimi in gorskimi naselji, na posledice novejšje agrarne politike v slovenskih hribovskih območjih, vrednotil je obseg in stanje kmečkega turizma v teh predelih, pisal o pomenu zaščitene kmetij ter njihove specializacije za ohranitev gorske pokrajine in pri tem opozarjal na nezadostnost in neučinkovitost ukrepov. Na Finskem je predstavil gospodarski razvoj Bohinja v zadnjih desetletjih, vključno z industrijo, gozdarstvom in turizmom. Med vsebinami njegovih referatov izstopajo še onesnaževanje ozračja in okolja, gozdarjenje in gradnja gozdnih cest, razporeditev lesne industrije v Sloveniji, pa tudi o značilnostih razvoja slovenskih gorskih območij po osamosvojitvi. Poročal je celo o planšarskem stvarstvu v Vzhodnih Alpah, pa o regionalni dinamiki v slovenskih Alpah ter o naravnih parkih in njihovi vlogi pri ohranitvi okolja v Alpah. S temi prispevki je Metod Vojvoda pomembno prispeval k primerjalnim raziskavam gorskih območij sveta ter k ugledu slovenske geografske znanosti, o čemer je redno poročal tudi v Geografskem vestniku in na predavanjih geografskega društva. Njegova bibliografija, ki obsega 150 enot, kaže, da se ni izogibal tudi didaktični dejavnosti, saj je pripravil več sinopsisov radijskih geografskih učnih ur in več diafilmov. Bil je soavtor učbenika *Zemljepis za osmi razred osnovnih šol* skupaj z didaktičnim kompletom in navodili (1997). Bil je tudi recenzent pri ocenjevanju zemljevidov, pri čemer je bil opazen njegov prispevek za izboljšanje slovenskega šolskega atlasa.

Dr. Metod Vojvoda je bil strokovno razgledan in na svoji ustanovi priznan in priljubljen visokošolski pedagog. V različnih komisijah in delegacijah, povezanih z mestom Ljubljana ali Univerzo, je bil tvoren in cenjen sodelavec, ki so mu bile blizu širše družbene koristi. V lastni ustanovi se je uveljavil kot razumen sogovornik, odprt za napredek, kot dolgoletni sindikalni funkcionar, pripravljen pomagati vsakomur ter kot uspešen vodja kadrovske komisije. V Ljubljanskem geografskem društvu je pripravil številna predavanja o svojih geografskih potovanjih in vodil več strokovnih ekskurzij po Sloveniji. Ljubljanskemu geografskemu društvu je bil zvest do pozne starosti z redno udeležbo na njegovih ekskurzijah po Sloveniji (slika 1).

MATTJA ZORN

Slika 3: Metod Vojvoda (desno) je zelo rad potoval po svetu. Na sliki skupaj z bratom Lovrom Vojvodo na Tajskem jeseni 1998.

Dr. Metoda Vojvoda je odlikovalo odlično poznavanje mnogih krajev in pokrajin po svetu. Pisec teh vrstic se rad spominja njegovega poznavanja tropskega rastja na ekskurziji na Tajskem (slika 3), ki je vsakogar navdušilo. A se žal ni odločil za objavo tega znanja, k čemur smo ga vzpodbujali. Dragemu kolegu in profesorju v njegovi karieri ni bilo toliko za »plezanje po njenih najbolj strmih stopnicah in doseganju najvišjih vrhov, ampak za osebno zadovoljstvo in za čim boljše odnose s svojo okolico« (Kunaver 1997). Užival je v svojih številnih potovanjih, tudi na potovanju okoli sveta (1972), od koder se je redno javljal. Po vrnitvi je s spominki rad obdaroval vsakogar, ki je prisluhnil njegovim doživetjem. Spoštovanega kolega in dobrega prijatelja se bomo še dolgo s hvaležnostjo spominjali!

Viri in literatura:

Kunaver, J. 1997: Dr. Metod Vojvoda – šestdesetletnik. Geografski vestnik 69.
Savnik, R. 2013: Vojvoda, Metod (1937–2021). Slovenska biografija. Medmrežje: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi807164/#slovenski-biografski-leksikon> (22. 10. 2021).

Jurij Kunaver

Študijski obisk agroekoloških dobrih praks v vinogradništvu; projekt ECOVINEGOALS

Pokrajina Trentino, Italija, 27.–29. 7. 2021

Projekt *ECOVINEGOALS: ECOlogical VINEyards GOVERNance Activities for Landscape's Strategies* (Upravljanje in dejavnosti v ekoloških vinogradih kot podlaga za pripravo pokrajinskih strategij), poteka v okviru programa Interreg V-B v Jadransko-Jonski (ADRION) regiji in ga financira Evropski sklad za regionalni razvoj. Cilj projekta, ki se je začel 1. 3. 2020, je razviti strategije, akcijske načrte in orodja za agroekološki prehod vinogradniških območij na sisteme upravljanja z nizkimi vnosi in izpusti ter za usklajevanje proizvodnih, socialnih, okoljskih in pokrajinskih potreb v občutljivih vinogradniških območjih programa ADRION. Intenzivno vinogradništvo ima lahko negativne učinke na kakovost prsti, vode, zraka, biodiverzitetu, ekosistemске storitve, občutljive habitate in tradicionalne pokrajine.

Vodilni partner projekta je Razvojna agencija Vzhodne Benečije (VEGAL), sodelujejo pa še: Avtonomna pokrajina Trento (PAT) iz Italije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica (KGZS – Zavod GO) in ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika iz Slovenije, Agencija za razvoj podeželja Istre (AZRRI) in Združenje za spodbujanje zaposlovanja, poklicno usposabljanje in izobraževanje (INFORMO) iz Hrvaške, Poslovno razvojni center Kragujevac (BDCKG) iz Srbije, Ustanova Podjetniški inkubator Center Bar (BSC Bar) in Občina Bar (BAR) iz Črne gore ter Sredozemski agronomski inštitut Hanija (CIHEAM – MAICh) iz Grčije. Pridruženi partnerji projekta so: Krovno združenje kmetovalcev CISL Benetke, Območje ekološke pridelave in ekoloških združenj srednje-vzhodnih Benetk – BIO VENEZIA, IAL – inovacija, učenje, delo d.o.o. – socialno podjetje, AIAB – združenje ekoloških kmetovalcev Italije, Agroecologiki SP, Občina Topola, Združenje vinogradnikov Šumadije, Ministrstvo za kmetijstvo in razvoj podeželja Črne gore in Agroekologija Evropa. Več informacij o projektu je na voljo na spletni strani: <https://ecovinegoals.adrioninterreg.eu/>.

Obisk je organizirala Avtonomna pokrajina Trento (PAT), poudarek pa je bil na spoznavanju območij s prevladujočo ekološko usmerjenostjo kmetijske, še posebej vinogradniške pridelave (slika 1).

Najprej smo obiskali vinogradniško kmetijo Foradori in Mezzolombardu, ki upravlja tudi z vinogradi in vinsko blagovno znamko *Fontanasanta* v Trentu. Od leta 2003 grozdje pridelujejo po načelih biodinamke in so s 30 hektari vinogradov največja biodinamična kmetija v pokrajini Trentino. Pridelujejo grozdje vrste Teroldego, sivi pinot, Nosiola in Manzoni Bianco.

Gorska zadružna vinska klet v dolini Cembra severovzhodno od Trenta združuje približno 300 družbenikov, ki obdelujejo 650 hektarov vinogradov na gorskih legah. Južne ekspozicije vinogradov in vsakodnevni popoldanski topli lokalni veter Ora del Garda, ki piha z Gardskega jezera proti severu,